

Procjena otpornosti europskih banaka na šokove

U listopadu 2014. godine objavljeni su rezultati testiranja europskih banaka na buduće šokove, a testirane banke rezultate su dobile nekoliko dana ranije. Prvi put testiranje je provedeno 2009. godine s ciljem identificiranja stupnja otpornosti banaka na stresne (ne)ekonomске situacije u budućnosti sa svrhom prevencije eksternalija koje su se događale u krizi. Prva testiranja pokazala su manjkavosti koje se nastoje otkloniti novim i poboljšanim modelima testiranja. Izabrani termin objave rezultata u uskoj je vezi s početkom primjene prvog stupa bankovne unije, jedinstvenog supervizorskog mehanizma od 4. studenoga 2014. godine. Važnost nadnacionalne supervizije kroz potpunu bankovnu uniju očituje se u činjenici izravne primjene jedinstvenih pravila za velike banke u svim državama Europske unije, a posredno u svim bankama. Isto tako i neizravna supervizija posredstvom dosadašnjih nacionalnih supervizora pospješuje da se u najvećoj mjeri eliminiraju nacionalne diskrecije i regulatorna arbitraža. Modele testiranja otpornosti na stres prvotno su koristile banke u svrhu upravljanja rizicima, a na tragu njihove dobre prakse od 2009. godine Europski supervizor banaka u suradnji s europskom trilogijom i Europskom središnjom bankom u svrhu nadnacionalne supervizije, veće standardizacije i lakše usporedivosti na razini Europske unije.

1. RAZVOJ METODOLOGIJE TESTIRANJA OTPORNOSTI BANAKA NA ŠOKOVE

Testiranje otpornosti na stres banaka je alat koji nadopunjuje i poboljšava druge pristupe i mjere upravljanja rizicima, osobito interne bankovne politike upravljanja rizicima, koje su vrlo često obilovale subjektivizmom. Prije krize banke su provodile zasebna testiranja otpornosti na stres za pojedine rizike ili portfelje. Testiranje otpornosti na stres za pojedini rizik obično se provodilo unutar poslovne linije. I dok se testiranje otpornosti na stres za tržišni rizik i kamatni rizik provodilo unatrag nekoliko godina, testiranje otpornosti za kreditni rizik u knjizi banke pojavilo se tek nedavno.

Primjena rezultata testiranja otpornosti na stres banaka ima posebno važnu ulogu kod:

- pružanja unaprijed orijentiranih procjena rizika;
- prevladavanja ograničenja modela i povijesnih podataka;
- pružanja podrške internoj i eksternoj komunikaciji;
- unosa podataka za postupke planiranja kapitala i likvidnosti;
- informiranja sustava o otpornosti banaka na rizik; te
- poticanja razvoja planova smanjivanja rizika i postupanja u kriznim situacijama za čitav niz različitih kriznih situacija.

Povoljne ekonomske prilike prije krize, razvoj financija kroz financijske inovacije, primjena internih modela upravljanja rizicima i drugi praktični i regulatorni standardi doveli su do podcjenjivanja rizika i nepreciznog procjenjivanja zahtijevanog kapitala za različite i sve diversificiranije vrste rizika u prošlosti. Procjenjivanje otpornosti na šokove definirao je i Basel II za banke koje upotrebljavaju napredni ili osnovni pristup zasnovan na internim rejting-sustavima (IRB pristup) za kreditni rizik, ali i za izloženost svojih kreditnih portfelja u knjizi banke. Pojam „testiranje otpornosti na stres“ također se koristi kako

bi se opisalo šire okruženje u kojem se testovi razvijaju, procjenjuju i koriste u sklopu procesa donošenja odluka.¹

Testiranje otpornosti na stres obuhvaća niz metodologija, a njihova složenost divergira od jednostavnih testova osjetljivosti do kompleksnih testova otpornosti na stres čiji je cilj procijeniti utjecaj jakog makroekonomskog stresa na rezultate kao što su prihodi ili ekonomski kapital. To testiranje provodi se za različite vrste rizika, uključujući kreditni, operativni i likvidnosni rizik. Većina modela upravljanja rizikom, uključujući i testiranje otpornosti na stres, upotrebljavaju povijesne statističke varijable za procjenu rizika.²

Većina testova otpornosti na stres koje su provodile banke nisu obuhvaćali ekstremne tržišne događaje koji su se dogodili. Različiti scenariji uglavnom su predviđali blaže šokove, kraće trajanje te podcijenili korelacije između različitih pozicija, vrsta rizika i tržišta do kojih dolazi zbog interakcija na razini sustava i povratnih utjecaja. Prije krize, scenariji „ozbiljnijih“ šokova obično su rezultirali procijenjenim gubitcima koji nisu prelazili jednu četvrtinu prihoda (a često i mnogo manje). Radi neočekivane ozbiljnosti događaja do kojih je došlo, važnost testiranja na stres je porasla kao i njezin kredibilitet u bankama kao dopunskog alata za upravljanje rizikom i planiranje kapitala, a s ciljem omogućavanja različitih pogleda na rizik.³

Prema Uredbi o bonitetnim zahtjevima za kreditne institucije i investicijska društva testiranja otpornosti na stres se primjenjuju pri procjeni adekvatnosti kapitala, i to:

- Institucija je dužna imati odgovarajuće postupke testiranja otpornosti na stres koje će primijeniti pri procjeni vlastite

¹ Hrvatska narodna banka, 2009., Načela dobrih praksi testiranja otpornosti na stres i supervizije, prema Banka za međunarodna poravnanja.

² Op. cit.

³ Op. cit.

adekvatnosti kapitala. Testiranje otpornosti na stres treba obuhvatiti i identificiranje mogućih događaja ili budućih promjena ekonomskih uvjeta koji bi mogli imati nepovoljan učinak na kreditne izloženosti institucije te njezinu sposobnost da izdrži takve promjene.

- Institucija je dužna redovito provoditi testiranje otpornosti na stres kreditnog rizika radi procjene učinka specifičnih uvjeta na kapitalne zahtjeve za kreditni rizik. O testovima odlučuje institucija, a podliježu nadzornoj provjeri. Testovi koji će se primjenjivati moraju biti smisleni i obuhvatiti učinke ozbiljne, ali moguće ekonomske recesije. Institucija je dužna u sklopu testiranja procijeniti i migraciju rejtinga u testnim scenarijima. Testiranje otpornosti na stres mora se provoditi na velikoj većini ukupnih izloženosti institucije.⁴

Stres test i njegovi rezultati su važan alat upravljačima i nadzornicima sustava upravljanja rizicima koji je u upotrebi već nekoliko godina, od strane banaka kao dio njihove unutarnje prakse menadžmenta rizika, ali i supervizora kako bi ocijenili elastičnost financijskih sustava Europske unije s obzirom na mogući nepovoljni ekonomski razvoj i sposobnost banaka u apsorpciji mogućih kreditnih i tržišnih šokova. Rezultati testiranja (internih i nadnacionalnih) mogu pridonijeti kvalitetnijim političkim odlukama izvršnih vlasti članica Europske unije te monetarnim i nadzornim institucijama u svrhu nacionalnih financijskih stabilnosti i stabilnosti euro područja.

2. PROVOĐENJE TESTIRANJA OTPORNOSTI BANAKA U EUROPSKOJ UNIJI

Testiranje otpornosti na stres od 2009. godine provodi Europski supervizor banaka (EBA), nasljednik Europskog vijeća bankarskih supervizora (CEBS) po nalogu Vijeća za ekonomska i financijska pitanja (ECOFIN), u suradnji s Europskom komisijom, Europskim odborom za sustavni rizik (ESRB), Europskom središnjom bankom (ECB) i nacionalnim supervizorima banaka. Europski supervizor banaka nadgleda i ocjenjuje tržišni razvoj, trendove, potencijalne rizike i ranjivost europskog bankovnog sustava, što čini temelj za provođenje stres testa. Kroz aktivnosti nadzora Europski supervizor banaka fokusiran je na identificiranje, analiziranje i selektiranje ključnih rizika u bankovnom sustavu Europske unije kroz analizu konzistentnosti rizikom ponderirane aktive, održivost poslovnih modela banaka i revizije kvalitete aktive, promoviranje supervizorske koordinacije i konvergencije te jačanje suradnje među značajnim bankovnim grupama u Europskoj uniji. U okviru zaštite potrošača djelovanje se očituje kroz osiguravanje maksimalne zaštite komitenata i promoviranje transparentnih, jednostavnih i poštenih uvjeta za potrošače financijskih proizvoda i usluga na Jedinstvenom tržištu. Ostali zadaci Europskog supervizora banaka su istražiti krivu ili nedovoljnu primjenu regulative Europske unije od strane nacionalnih tijela, donositi odluke u kriznim situacijama umjesto nadležnog nadzornog tijela ili financijske institucije, posredovati u rješavanju problema između nacionalnih nadzornih tijela između država, djelovati kao nezavisno savjetodavno tijelo Europskom parlamentu, Vijeću i/ili Komisiji, preuzeti vodeću ulogu u promoviranju transparentnosti, jednostavnosti i poštenja na tržištu financijskih proizvoda i usluga na razini Europske unije. Kako bi osiguralo provođenje spomenutih zadataka ovlaštena je izdavati upute, mišljenja, preporuke, tehničke standarde, ad-hoc ili redovite dokumente. Uz ključne indikatore rizičnosti koji su jedinstveni po svojoj

prirodi objavljuje i polugodišnja anketna istraživanja o rizičnosti banaka u Europskoj uniji. U tablici 1. prikazana su kretanja izabranih ključnih pokazatelja rizičnosti europskih banaka u razdoblju od 2009. do 2013. godine. Kapitalne pozicije pokazuju kontinuirano poboljšanje u promatranom razdoblju, struktura imovine (naročito u dijelu nekvalitetne imovine) se kontinuirano pogoršava, a pokazatelji profitabilnosti i efikasnosti banke pokazuju opravak europskih banaka.

Tablica 1.: Izabrani pokazatelji rizičnosti banaka u Europskoj uniji, 2009. - 2013. godine

Pokazatelj	Ponderirani prosjek				
	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Tier 1 omjer kapitala	10,2	11,0	11,2	12,5	13,1
Ukupni kapitalni omjer	13,0	13,5	13,2	14,5	15,7
Tier 1 omjer (bez hibridnih instrumenata)	9,0	9,0	9,3	10,8	11,6
Nenaplaćena i dospjela potraživanja prema ukupnim potraživanjima (> 90 dana)	5,1	5,3	5,9	6,3	6,8
Omjer pokrića (specifične rezervacije za kredite prema ukupnim lošim kreditima)	42,0	41,7	41,2	42,8	45,9
Loša imovina prema ukupnoj imovini	1,6	1,7	1,9	1,9	2,0
Akumulirana loša imovina prema ukupnoj imovini	1,3	1,4	1,6	1,6	1,9
Loša imovina prema ukupnim operativnim prihodima	26,6	19,4	26,7	26,3	22,8
ROE	4,5	5,9	0,0	0,6	2,7
C/I omjer	55,2	56,1	60,1	63,2	63,3
Neto kamatni prihod prema ukupnom operativnom prihodu	57,9	58,0	61,0	61,5	58,9
Neto prihodi iz naknada i provizija prema ukupnom operativnom prihodu	26,0	26,8	27,6	27,9	23,5
Neto dobit prema ukupnom operativnom prihodu	9,3	13,4	0,0	2,0	7,4
Omjer kredita i depozita	148,9	144,2	142,7	139,1	112,8
Depoziti klijenata prema ukupnim obvezama	40,6	42,6	41,6	42,7	47,7
Tier 1 kapital prema ukupnoj imovini – nematerijalnoj imovini	4,2	4,5	4,4	4,7	5,1
Omjer duga i imovine	18,7	18,2	19,6	18,1	16,5
Izvanbilančne stavke prema ukupnoj imovini	18,1	17,7	18,2	16,9	19,0

Izvor: Risk assesment of the European banking system, Europska bankovna agencija, lipanj 2014., str. 59. - 61.

Testiranje se provodi na bazi konsolidiranih podataka pojedinačne banke za kraj godine i scenariji se primjenjuju za dvogodišnje buduće razdoblje. Europski odbor za sustavni rizik i Europska komisija osiguravaju procjenu makroekonomskih scenarija. Stres test ocjenjuje štetne i neočekivane učinke raznih rizika te procjenjuje koliko kapitala će biti potrebno kako bi se apsorbirali gubici kada bi se šokovi, koji su ocijenjeni kao mogući, uistinu dogodili. Banke moraju izračunati svoju preostalu razinu Core Tier 1 kapitala za osnovni scenarij za sljedeće dvije godine, zatim iste izračune provode za nepovoljniji scenarij i, u konačnici, kao nadogradnja na nepovoljniji scenarij, uključuje se šok na rizik ulaganja u neku zemlju. Varijable koje se uzimaju u obzir su predviđanja godišnjih stopa rasta bruto domaćeg

⁴ Hrvatska narodna banka, Uredba (EU) br. 575/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o bonitetnim zahtjevima za kreditne institucije i investicijska društva i o izmjeni Uredbe (EU) br. 648/2012.

proizvoda, nezaposlenost, cijena nekretnina i ostalih makroekonomskih varijabli. Osnovni scenarij (očekivani) uključuje predviđanja Europske komisije, a nepovoljniji predviđanja EBA-e kao posljedica šokova. U testu sudjeluje više od 60% bankovnog sektora Europske unije prema ukupnoj imovini, većinom bankovne grupe koje posluju u više zemalja. Svaka zemlja je zastupljena u stres testu s najmanje 50% svog bankovnog sektora, prema ukupnoj imovini. Banke koje su ispod ili blizu minimalne zadovoljavajuće razine moraju ojačati svoju otpornost, primjerice prikupljanjem svježeg kapitala, restrikcijama u isplati dividendi, izlaskom iz nekih postojećih financijskih pozicija. Nakon početka financijske krize kriteriji testiranja su bili previše blagi s obzirom na okolnosti na tržištima, te uz malu sigurnost uključivanja optimistične pristranosti banaka u konačne rezultate, a uzorak banaka koje su bile uključene u proces stres testiranja pokazao je da te banke predstavljaju sistemski rizične institucije u pojedinim zemljama, što se odražava na prelijevanje šokova u cjelokupan financijski i realni sustav. Testiranje otpornosti na stres usmjereno je na procjenu utjecaja rizika na solventnost banaka, ali su ga banke obvezne provoditi za zajednički skup rizika – kreditni i tržišni, sekuritizaciju i troškove financiranja.

Banke prolaze test ako imaju zadovoljavajuću razinu Tier 1 kapitala. Prema Basel II minimalna zadovoljavajuća razina Tier 1 kapitala iznosila je 4% 2009. godine, a za potrebe testa 2010. je definirana minimalna zadovoljavajuća razina od 6%, a 2011. minimalna zadovoljavajuća i restriktivnija razina CT1R je bila 5%. U testiranju 2009. godine sudjelovale su 22 najveće europske bankovne grupe (60% ukupne imovine bankovnog sektora EU) i sve banke su prošle test. Tier 1 kapital svih banaka bio je prema osnovnom scenariju iznad 8%, a prema nepovoljnijem scenariju iznad 6%. U testiranju 2010. godine sudjelovala je 91 banka iz 20 država (65% ukupnog tržišta EU, prema veličini ukupne imovine). Ukupni Tier 1 kapital trebao se, prema nepovoljnijem scenariju, smanjiti s 10,3% 2009. na 9,2% na kraju 2011. Kao rezultat nepovoljnijeg scenarija, 7 banaka bi imalo Tier 1 kapital ispod 6%. Ukupni Tier 1 kapital smanjuje se s 10,3% u 2009. godini na 9,2% na kraju 2011. godine. Rezultat nepovoljnog scenarija je 7 banaka koje su ostvarile Tier 1 kapital niži od 6% uz manjak od 3,5 milijarde eura vlastitih sredstava. U testiranju za 2011. godinu sudjelovalo je 90 banaka iz 21 države (65% ukupnog tržišta EU, prema veličini ukupne imovine). CT1R prema procjeni trebao se smanjiti u prosjeku s 8,9% na 7,7% prema nepovoljnijem scenariju dok je minimalna zadovoljavajuća razina postavljena na 5% temeljnog kapitala u odnosu na rizikom ponderiranu aktivu. Kao rezultat nepovoljnijeg scenarija, 8 banaka trebalo je imati CT1R manji od 5% (nedostatak 2,5 milijarde eura), 16 banaka CT1R između 5% i 6%. Rezultati testa pokazuju pad 20 banaka ispod praga od 5% Tier 1 kapitala, što je uzrokovalo manjak kapitala u bilancama banaka od oko 26,8 milijardi eura, pri čemu je provedena dokapitalizacija u vrijednosti od 50 milijardi eura.

Slabosti dosadašnjih provedenih stres testova uključivale su manjak akumuliranog kapitala koji je prouzročio gubitke u velikom broju značajnih banaka, te još uvijek nedovoljan broj banaka uključenih u proces testiranja otpornosti na ranjivosti sustava. Europski supervizor banaka preporučuje nacionalnim supervizorima obvezu jačanja kapitala kako bi sve banke imale barem 5% postavljenog omjera osnovnog kapitala pri čemu bi se pojačala otpornost na rizike i šokove iz okruženja, a posljedično ukupni kapital sustava. Proces povećanja otpornosti podrazumijeva procese dokapitalizacija i prikupljanja svježeg kapitala za nastavak i razvoj poslovanja, izlazak iz određenih financijskih pozicija, restrikcije u isplati dividendi i bonusa, razduživanje i konverziju slabije kvalitetnih stavaka kapitala u stavke koje

ulaze u omjer osnovnog kapitala, te kvalitetniju i češću superviziju od strane nacionalnih regulatora prema bankama u Europskoj uniji.

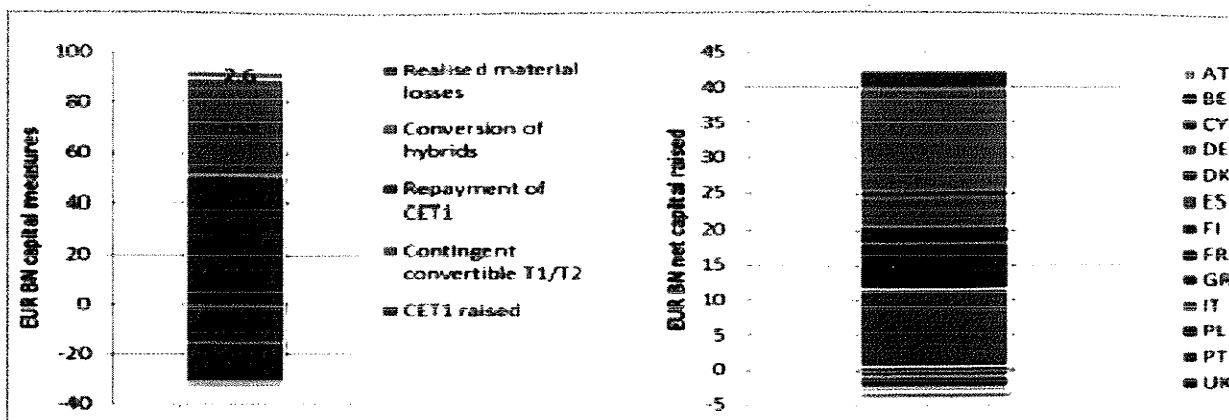
3. NOVI REZULTATI 2014. GODINE I PROCJENE ZA DVOGODIŠNJE RAZDOBLJE

Europska središnja banka preuzela je u studenome 2014. godine nadzor nad bankama u euro području, nakon što njihovo poslovanje podvrgnulo dosad najzahtjevnijem i najtransparentnijem stres testu. Novim stres testom nastojale su se otkloniti preostale slabosti u bankovnom sustavu Europske unije, što će osigurati visoku razinu transparentnosti prema sprječavanju prekomjerne izloženosti rizicima, uz proces praćenja kvalitete ukupne imovine od strane nadležnih institucija. Proces će uključivati suradnju između dosadašnjih institucija uz jednak pristup za sve banke kako bi se osiguralo da se čimbenici rizičnosti procjenjuju prema općem pristupu, a dobiveni rezultati omogućit će uspoređivanje na razini Europske unije i olakšat će rad nadzornih institucija.

Kroz jedinstveni supervizorski mehanizam, koji se sastoji od Europske središnje banke i nacionalnih supervizorskih tijela, supervizija kreditnih institucija osnovanih u euro području (njih oko 6000) u nadležnosti je Europske središnje banke. Jedinstveni supervizorski mehanizam odnosi se na euro područje, ali je otvoren i ostalim zemljama članicama. Europska središnja banka direktno nadzire banke sa imovinom većom od 30 milijuna eura ili koje sudjeluju sa najmanje 20% u nacionalnom BDP-u ili koje su tražile ili dobile direktnu financijsku pomoć iz European Financial Stability Facility. Europska središnja banka nadzire provođenje nadzora manje značajnih banaka od strane nacionalnih supervizora i u svakom trenutku može preuzeti nadzor nad njima. Za banke aktivne u euro području i izvan njega postojeće procedure koordinacije home i host supervizora će se nastaviti i dalje.

Na razini Europske unije zadnji test je proveden na uzorku od 123 banke koje pokrivaju najmanje 50% svakog nacionalnog bankovnog sektora, odnosno 28.000 mlrd. eura imovine ili preko 70% ukupnog europskog bankovnog sektora. Stopa kapitala od 8% zajedničkog Tier 1 kapitala postavljena je za osnovni (očekivani) scenarij, a 5,5% Tier 1 kapitala odnosi se na minimalnu zadovoljavajuću razinu nepovoljnog scenarija. Kriteriji su prilagođeni CRR/CRD IV tranzicijskim pravilima iako se u nekim nacionalnim jurisdikcijama još uvijek definicija kapitala razlikuje, no s druge strane Europski supervizor banaka standardizirao je pravila nerealiziranih dobitaka/gubitaka i kapitalne omjere na državne izloženosti za sve jurisdikcije. Europski supervizor banaka publicirao je rezultate stres testa 26. listopada 2014. godine. Objava sadržava 12.000 podataka po banci o bankovnom kapitalu, riziko ponderiranoj aktivu, dobiti i gubitku, izloženosti državnim dugovima, kreditnom riziku i sekuritizaciji. Dostupni su i podaci o CET 1 (Common Equity Tier 1) za svaku banku. Na službenim stranicama Europskog supervizora banaka dostupno je i agregirano izvješće, interaktivna mapa čimbenika rezultata po državama i bankama, bank-to-bank rezultati i sl. Novim testom poboljšala se i transparentnost EU bankovnih bilanci jer su se standardizirali zahtjevi dostave od banaka na 12.000 standardiziranih podataka. U pripremi stres testa banke su značajno ojačale kapitalnu poziciju, između siječnja i rujna 2104. godine kapital im je narastao za 53,6 milijardi eura i 39,1 milijardi eura kontingentih konvertibilnih instrumenata (dodatni Tier I i Tier II). Svaka testirana banka dobila je odobrenje na plan oporavka prije 31. 12. 2013. godine a postoji mogućnost izuzeća od primjene statičke bilance. I u nekim situacijama banke šalju dodatne rezultate bazirane na dinamičkoj bilanci.

Grafikon 1. Glavne kapitalne mjere utjecaja na CET 1 od 1. 1. 2014.- 30. 9. 2014. u Europi

Izvor: European Banking Authority, (2014.), Results of 2014 EU-wide stress test, str. 37.

Tablica 2.: Europske banke obuhvaćene testiranjem 2014. godine

Banka
Njemačka Areal Bank AG. Deutsche Apotheker- und Ärztebank eG. HASPA Finanzholding. IKB Deutsche Industriebank AG. KfW IPEX-Bank GmbH. Landeskreditbank Baden-Württemberg-Förderbank. Landwirtschaftliche Rentenbank.Münchener Hypothekenbank eG. NRW Bank. Volkswagen Financial Services AG. Wüstenrot Bausparkasse AG. Wüstenrot Bank AG Pfandbriefbank. Deutsche Bank AG. Commerzbank AG. Landesbank Baden-Württemberg. DZ Bank AG Deutsche Zentral-Genossenschaftsbank. Bayerische Landesbank. Norddeutsche Landesbank-Girozentrale. Hypo Real Estate Holding AG. HSH Nordbank AG. Landesbank Hessen-Thüringen Girozentrale. Landesbank Berlin Holding AG. DekaBank Deutsche Girozentrale. WGZ Bank AG Westdeutsche Genossenschafts-Zentralbank.
Italija Banca Carige S.p.A. - Cassa di Risparmio di Genova e Imperia. Banca Piccolo Credito Valtellinese. Banca Popolare Dell'Emilia Romagna - Società Cooperativa. Banca Popolare Di Milano - Società Cooperativa A Responsabilità Limitata. Banca Popolare di Sondrio. Banca Popolare di Vicenza - Società Cooperativa per Azioni.Credito Emiliano S.p.A. Iccrea Holding S.p.A. Mediobanca - Banca di Credito Finanziario S.p.A. Veneto Banca S.C.P.A. Intesa Sanpaolo S.p.A. UniCredit S.p.A. Banca Monte dei Paschi di Siena S.p.A..Banco Popolare - Società Cooperativa. Unione Di Banche Italiane Società Cooperativa Per Azioni.
Španjolska Banco Financiero y de Ahorros. Cajas Rurales Unidas. Catalunya Banc. Caja de Ahorros y M.P. de Zaragoza. Kutxabank. Liberbank. NCG Banco. MPCA Ronda. Banco Santander. Banco Bilbao Vizcaya Argentaria. Caja de Ahorros y Pensiones de Barcelona. Banco Popular Español. Banco de Sabadell.Banco Mare Nostrum. Bankinter.
Francuska Banque PSA Finance. BPI France (Banque Publique d'Investissement). C.R.H. - Caisse de Refinancement de l'Habitat. Groupe Crédit Mutuel. La Banque Postale.RCI Banque. Société de Financement Local. BNP Paribas. Groupe Crédit Agricole. Groupe BPCE. Société Générale
Austrija BAWAG P.S.K. Bank für Arbeit und Wirtschaft und Österreichische Postsparkasse AG. Raiffeisenlandesbank Niederösterreich-Wien AG. Raiffeisenlandesbank Oberösterreich AG. Erste Group Bank AG. Raiffeisen Zentralbank Österreich AG.
Luksemburg Banque et Caisse d'Épargne de l'Etat. Precision Capital S.A. (Holding of Banque Internationale à Luxembourg and KBL European Private Banke).
Velika Britanija Royal Bank of Scotland Group plc. HSBC Holdings plc. Barclays plc. Lloyds Banking Group plc. Belgija: Dexia NV. Belfius Banque SA. KBC Group NV. AXA Bank Europe SA. Investar (Holding of Argenta Bank- en Verzekeringsgroep).
Nizozemska Bank Nederlandse Gemeenten N.V. Nederlandse Waterschapsbank N.V. ING Bank N.V. Coöperatieve Centrale Raiffeisen-Boerenleenbank B.A. ABN AMRO Bank N.V. SNS Bank N.V.
Poljska Alior bank SA. Bank BPH SA. Bank handlowy W Warszawie SA. Bank Ochrony SrodoWiska SA. Getin Noble Bank SA. Powszechna Kasa Oszczdnosci Bank Polski SA (PKO Bank Polski).
Cipar Hellenic Bank Public Company Ltd. Co-operative Central Bank Ltd. Bank of Cyprus Public Company Ltd.
Danska Danske Bank. Jyske Bank. Sydbank. Nykredit
Finska OP-Pohjola Group.

Banka
Grčka Eurobank Ergasias. National Bank of Greece. Alpha Bank. Piraeus Bank.
Mađarska OTP Bank Ltd.
Irska Allied Irish Banks plc. The Governor and company of the Bank of Ireland. Permanent tsb plc.
Latvija ABLV Bank.
Malta Bank of Valletta plc.
Norveška DNB Bank Group.
Portugal Caixa Geral de Depósitos. Banco Comercial Português. Banco BPI.
Slovenija SID - Slovenska izvozna in razvojna banka. Nova Ljubljanska banka d. d. Nova Kreditna Banka Maribor d. d.
Švedska Nordea Bank AB (publ). Skandinaviska Enskilda Banken AB (publ) (SEB). Svenska Handelsbanken AB (publ). Swedbank AB (publ).

Napomena: podaci se odnose na 31. 12. 2013. godine.

Izvor: Europski nadzornik banaka, službeni podaci, studeni 2014. godine.

Podaci daju agregirane podatke utjecaja stres testa na kapitalne omjere. Primjerice, mogu se uspoređivati scenariji utjecaja na CET 1 na različite zemlje po godinama. Isto tako podaci na pojedinačnoj osnovi mogu poslužiti za usporedbu među bankama. Na agregiranoj i pojedinačnoj osnovi postoje i podaci o ukupnoj izloženosti kreditnom riziku bankovnih sustava, sektorskih izloženosti (domaćih i inozemnih), izloženosti prema određenoj zemlji, primjerice mjeri se ukupan iznos direktnih neto državnih izloženosti svih banaka u nekoj zemlji ili pojedinačne banke.

Aktualno testiranje otpornosti na stres provelo se i za različite dodatne vrste rizika, uključujući kreditni, tržišni, operativni, izloženost državnim dugovima, likvidnosni rizik, rizik sekuritizacije i troškova financiranja i kamatnih prihoda. Banke trebaju imati programe testiranja otpornosti na stres koji potiču prepoznavanje rizika i kontrolu, omogućavaju komplementarnu perspektivu vezano uz ostale alate upravljanja rizikom, poboljšavaju upravljanje kapitalom i likvidnošću te pospješuju internu i eksternu komunikaciju. U listopadu 2013. godine Europski supervizor banaka izdao je preporuke kompetentnim supervizorima za kvalitetniju reviziju kvalitete aktive (AQR) koja se klasificira kao visokorizična (evaluacija rizika kreditnih portfelja, rezerviranja), što je dodatno povećalo kvalitetu novog testa.

Poseban tretman aktualnog testa odnosi se na izloženosti državnim dugovima. Propisani su „haircuts“ za sve države članice Europske unije prema izravnoj državnoj izloženosti kreditnom i kamatnom riziku. Raspoloživo za prodaju 2013. godine je 48% izravnih državnih izloženosti, 35% krediti i otplate koje se drže do dospijeca i koji su subjekt metodologije kreditnog rizika, 14% se drži za trgovanje. Glavnina izravnih državnih izloženosti koncentrirana je u Njemačkoj i Italiji (30% svih izloženost), a polovina svih izravnih državnih izloženosti drži se u domaćim bankama. Slijede Francuska, Španjolska, SAD, Velika Britanija, Nizozemska, Belgija. Europska središnja banka i Europski odbor za sustavni rizik razvili su dodatne benchmark parametre za banke koje nemaju kvalitetne interne modele za državne izloženosti u svrhu procjene rezervacija za neplaćanja navedenoga duga.

Sve velike strane banke koje posluju u Hrvatskoj prošle su testiranje na stres 2010. godine. Ispitivanje otpornosti bankarskog sektora u Republici Hrvatskoj za 2012. godinu pokazalo je da su postojeći amortizeri dostatni na razini cijelog sektora i ako se pojave malo vjerojatni, ali mogući, nepovoljni makroekonomski šokovi. Provedeno ispitivanje otpornosti bankarskog sektora za 2013. godinu pokazuje da su amortizeri banaka stvoreni u prethodnom razdoblju i nadalje dostatni na agregatnoj razini i u slučaju pojave malo vjerojatnih, ali mogućih, nepovoljnih makroekonomskih šokova.⁵

Tablica 3.: Aplikacija planova restrukturiranja i odabrani rezultati banaka majki hrvatskih banaka, 31. 12. 2013. godine

Banka	Bilanca	2013.	Osnovni scenarij 2016.	Šok scenarij 2016.
		CET 1		
OTP Bank Ltd.	Statička	15,9	17,0	11,9
Intesa Sanpaolo S.p.a.	Statička	11,7	11,2	8,3
Societe Generale	Statička	10,7	10,6	8,1
Osterreichische Volksbanken AG	Dinamička	10,3	7,2	2,1
Erste group bank AG	Statička	10,0	11,2	7,6
Raiffeisen Zentralbank Osterich AG	Statička	9,7	9,5	7,8
UniCredit S.p.a.	Statička	9,6	9,6	6,8
Veneto banca S.C.P.A.	Statička	5,7	5,9	2,7

Izvor: Europski nadzornik banaka, Results of 2014 EU-wide stress test, listopad 2014., str. 41-47.

Implementacija Basel III standarda mogla bi utjecati na alokaciju kapitala u međunarodnim grupama kojima pripadaju najveće domaće banke u Hrvatskoj uključene u testiranje. No, provedeno ispitivanje otpornosti pokazuje kako bi svaka znatnija isplata ranije zadržane dobiti banci majci bitno narušila kapitaliziranost njihovih

⁵ Hrvatska narodna banka; Financijska stabilnost, 2013.

lokalnih podružnica u slučaju nastupanja snažnijih šokova. Isto tako izloženost vlasnika prema bankama u Hrvatskoj značajno je veća od samog iznosa kapitala (zbog odobrenih kredita i depozita podružnica).⁶

4. ZAKLJUČAK

Ispitivanje otpornosti bankarskog sektora na nadnacionalnoj razini vrlo je važan instrument održavanja financijske stabilnosti u euro području, ali isto tako pomaže bankama i da bi se pravovremeno pripremile na moguće kreditne, tržišne i druge šokove. Testiranje implicira adekvatnu razinu kapitala kako bi se prebrodilo nastupanje rizika ili mogući šok-scenarij u pojedinim bankama, ali i na razini sustava. Novim stres testom povećava se transparentnost financijskog sustava Europske unije, a jedinstveni supervizorski mehanizam, postaje komplementaran procesima mikro i makro supervizije i evaluacije banaka. Hrvatske značajnije banke su u zadnjim testiranjima pokazale kako raspoložu dostatnim kapitalom u slučaju nastupa stresnih scenarija. U Republici Hrvatskoj bankovni sektor je zadržao iznadprosječnu stopu adekvatnosti kapitala, no kod manjih banaka dovedeno je u pitanje održavanje i zakonske razine adekvatnosti kapitala uslijed sve strožih regulatornih zahtjeva. Obzirom na uključenost specijaliziranih ekspertnih znanja u procjene makroekonomskih kretanja na razini Europske unije od strane Europskog odbora za sustavni rizik i Europske komisije bilo bi uputno kreatorima hrvatske makroekonomske politike iskoristiti specijalizirani *know how* u svrhu preciznijih i realnijih prognoza gospodarskih kretanja u Hrvatskoj.

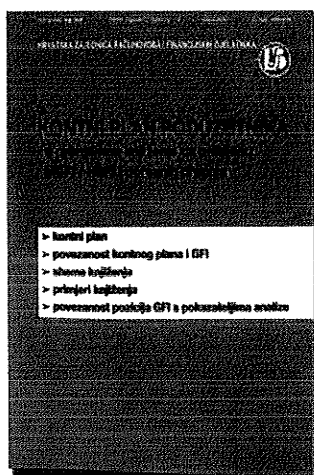
⁶ Hrvatska narodna banka, Financijska stabilnost, 2011.

Literatura:

1. European Banking Authority, (2014.), Main features of the 2014 EU-wide stress test.
2. European Banking Authority, Risk assesment of the European banking system, lipanj 2014.
3. European Banking Authority, Results of 2014 EU-wide stress test, listopad 2014.
4. Prema: European Banking Authority, (2014.), Common methodology and scenario for 2014 EU-banks stress test [online]. Dostupno na: <https://www.eba.europa.eu/-/eba-publishes-common-methodology-and-scenario-for-2014-eu-banks-stress-test> [rujan 2014.].
5. Pavković, A., (2013.), Evaluacija rizičnosti europskog bankovnog sustava [online]. Računovodstvo i financije, UDK 657/685:336 (broj 12). Dostupno na: <http://rif.hr/e-izdanje/index.html#/97/zoomed> [kolovoz 2014.].
6. Hrvatska narodna banka, 2009., Načela dobrih praksi testiranja otpornosti na stres i supervizije, prema Banka za međunarodna poravnanja.
7. Hrvatska narodna banka, Financijska stabilnost, 2011., 2012., 2013.
8. Hrvatska narodna banka, Uredba (EU) br. 575/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o bonitetnim zahtjevima za kreditne institucije i investicijska društva i o izmjeni Uredbe (EU) br. 648/2012.

NARUČITE IZDANJE HZRIF-a

KONTNI PLAN PODUZETNIKA s primjerima knjiženja uz primjenu MSFI/HSFI i poreznih propisa

- kontni plan
- povezanosti kontnog plana i GFI
- sheme knjiženja
- povezanost pozicija GFI s pokazateljima analize
- sheme knjiženja osnovnih poslovnih procesa
- praktični primjeri knjiženja poslovnih procesa uz primjenu HSFI/MSFI i poreznih propisa

cijena: 100,00 kuna

Novo izdanje kontnog plana poduzetnika ima 234 stranice od čega se 153 stranice odnose na primjere i sheme knjiženja poslovnih procesa iz prakse temeljenih na HSFI/MSFI. U navedene primjere uključene su i promjene poreznih propisa koje su nastupile nakon 1. srpnja 2013. godine pa se tako određeni primjeri odnose na knjiženje stjecanja dobara i usluga iz EU, novog PDV obrasca, prijenosa porezne obveze u tuzemstvu i slično.

Uz navedene primjere knjiženja izdanje uključuje i povezanost pozicija bilanca i računa dobiti i gubitka s kontnim planom te povezanost pozicija godišnjih financijskih izvještaja (na razini AOP oznaka) s pokazateljima analize financijskih izvještaja.